

# השלטון כמשרד ליחסי צבור

(עמיתות ושותפות)  
 ● משה אביתר

גורלה של המדינה, ולא פרט תפל זה או אחר. מיזגו האישי של עזר הניזון מאימפולסיביות קצרת-רוח ומאילתורים קלילים, המלווים בגינוני-חן בלתי-משמעותיים, הפך לפוקה ולרועץ למדינת ישראל, הניצבת בצומת הרה-גורל בתולדותיה. "דיפלומטיה-אישית" יכולה ליישר הדורים בשוליים המדיניים. אין היא מהווה תחליף לתיכנון מדיני מעמיק ומרחיק-ראות. וכך, איפוא, הפך עזר מ"מון-ז'נראל" של בגין, המתהדר בטכסים, ל"גנרל עזרא" של סאדאת, התכסיסן הערמומי והמחשב את צעדיו במספר מהלכים מראש. זו רעה חולה, שבגין, חסידיו השוטפים והמהנהנים אחריו מחד-גיסא, ועזר ווייצמן הקליל והשרמאנטי מאידך גיסא, ניתפסו עמוקות למילכוד השלומי-יאללי כפיסגת הישגי ממשלתם, ובעצם – הישגם היחיד. ועל כן, שומה עליהם להתמיד ויהי מה ב"מומנטום" המדרדר את מדינת ישראל לקראת אוכדנה. אולם בעוד שבגין, אפוף שיכרון-הגבהים ומנותק מרחשי לב הציבור, סבור עדיין כי הוא קם כגואל וכמושיע לישראל, הרי שעזר, שחושיו חדים ופתיחותו רבה, גורס כי יש להתליף את הסוטים. ייתכן ובגין סבור, כי מהלכיו יצילו את יהודה ושומרון. לעומת זאת, עזר כבר חש כי אלו הם חלומות

באספמיא. עקרון התקדים והדגם שהוצב בסיני מזמזם באוזניו של עזר ומאותת לו, כי יש לשנות-כיוון, להתליף את הנווט הראשי של הטייסת כולה, ולהנמיך טוס. לצורך זה, פתוח עזר לאופציות מדיניות ולאטרנטיבות מפלגתיות חדשות. על רקע זה יובנו איתותיו של עזר לשמעון פרס במישרין ולתנועת "שלום-עכשיו" בעקיפין, ("בחירות עכשיו").

מטבע ברייתו אין עזר ווייצמן נושא עימו "קופת-שרצים-אידיאולוגית", שהרי הוא קל-תנועה וגמיש ואילתוריו הם מקור-כוחו. מעברים חדשים ממצב למצב, חודשים-משוננים, שליפות מן-המותן-אלו הן כשירותיות הנדרשות מטייס-קרב. מדינאי מצווה לא רק על פראגמטיזם סתגלני, אלא בעיקר על עקרונות-מוצקים שעליהם ניתן להשתית אסטרטגיה מדינית לטווח-ארוך ואף לתמרון בשוליה. לעזר אצה הדרך והוא מרחף עתה במהירות-מסחררת, באפס-ג'י-אידיאולוגי, כאשר הסיחרור הוא פרי תיכנונו של סאדאת. את מהלכיו המדיניים מחשב עזר בפרספקטיבה מצרית, תוך הקפדה מירבית על אותו שלום, שהוא בחזקת רך נילוד וחלוש שיש לטפחו ולפנקו כמעט בכל מחיר. וכך, איפוא, מהווה הפריזמה המצרית את נקודת-מבטו העיקרית של עזר בשלב זה. וזהו מקור חולשתה של המדיניות הישראלית בכלל וכשלונה-המוחץ בשטחים בפרט. מיקומו של עזר במפה הפוליטית הישראלית מסתמן עתה בקירבת יתר ל"שלום-עכשיו", אולם זה לא הפריע לו לכהן בממשלה שאת ראשה הוא פוסל ובעמיתיה הוא מזלזל. מצב זה אפשרי כאשר ההתייחסות לשלטון הוא כאל משרד ליחסי-ציבור ולפירסום, והמדיניות היא חד-מימדית ושטוחה כפלקאט, והקלילות החברה-מאנית מתחלפת גישה מעמיקה ויסודית.

בהשוואה לאנור סאדאת, המנווט מדיניותו בתיכום יסודי של "אף-15", מניע עזר את כליו בסגנון ה"ספיטפיר", תרתי-משמע.

סגנון חדש, קליל, עליו הטחי הוחדר לפוליטיקה הישראלית ע"י אחת הדמויות הססגניות ביותר בצה"ל ובהווי הישראלי – הלא הוא עזר ווייצמן. אין חולקין על תרומתו הכבירה של עזר לחיל-האוויר של צה"ל. הוא המצביא האחראי אישית לפיתוחו, לקידומו ולמידתו (לשון מודרנציזציה) של חייל זה, שהפך לאחד הטובים ביותר בעולם מבחינה מיבצעית ואיכותית. אין עוררין על חלקו המרכזי של עזר בצה"ל בנצחון מלחמת ששת-הימים.

אך בניגוד לעמיתיו, יוצאי דור הפלמ"ח, היה עזר נער-שעשועים וכן תפנוקים של הבורגנות הישראלית. עובדת היותו מ"בית-טוב" לא עמדה לו שעה שסולק מביה"ס התיכון העיוני. אולם התיאוריה והלימודים העיוניים מעולם לא היו הצד החזק של עזר ווייצמן, עינו היו נשואות לשחקים, תרתי-משמע, והוא נמנה עם קומץ הישראלים שהוענקו להם כנפייטיס של חיל-האוויר הבריטי. כשלהי מלחמת-העולם השנייה ניהל עזר פלירט קצר עם אצ"ל, אולם טרח להצניע זאת בביוגרפיה הרשמית שלו. וכך, בפרוס שנת 1948, התחיל עזר את הקריירה האווירית המפוארת שלו בצה"ל: מפקד טייסת הקרב הראשונה, מפקד כנף בחצור וברמת-דוד, מייסדו ומפקדו של הפו"ם האווירי הראשון, ראש-מחלקת האוויר בחיל, ובמשך 8 שנים (1958-1966) מפקד החייל. להלן התמנה לראש אג"ם (במטכ"ל בתקופה הקשה של מלחמת-ההתשה (1968-1969). בשלב זה אול הדלק במטוסו של עזר ווייצמן, והוא נאלץ לוותר על יירוט תפקיד הרמטכ"ל. לפי מקורביו, היו השקפותיו "הניציות" בעוכריו ("א"י-השלמה ותקיפות כלפי הערבים). מכל-מקום, בתהליך מתחרתי-מהיר-ומסוגן הוצנח עזר לכורסת שר-התחבורה בממשלת הליכוד הלאומי של גולדה מאיר – הישר מצה"ל. כבר אז בלט עזר בחריגותו ובתפיסותיו יוצאות-הדופן. הוא טען שישראל הפסידה במלחמת-ההתשה, ואילו בשנים 1970-1973 נשטרשה ההונאה העצמית של ישראל-לגירסתו, שכן בשנים אלה נורעו זרעי המחל של מלחמת יוהכ"פ והופסדו פירותיה של מלחמת ששת-הימים.

עזר נולד לשלטון ולא לאופוזיציה-סרק, כדברי מקורביו, ולכן לא מצא את מקומו ב"מצודת-זאב" בקרב חסידיו-השוטים של האדמו"ר בגין. אי לכך, ניתק זמנית מגע ופרש לעסקים עתירי-הון, תוך הישארות בעמדת-תצפית פוליטית על מנת לראות מה יילד יום. אילו בכך הסתיימה הקריירה המפוארת שלו, כי אז היה נחתם הטובה בספר דברי-הימים למדינת ישראל, שכן תקופת שררותו הממשלתית היתה קצרת-טווח, בבחינת אפיוודה חולפת, שלא ניתן היה להעריכה לחיוב או לשלילה. דא עקא, לא איש כעזר ייכנע. ועל-כן, בעודו מקורקע על מסלול צדדי בשולי הפוליטיקה הישראלית, נהג לחמם את מנועיו מעת לעת כדי להישאר בכושר. ושעת כושר זו אכן הודמנה לו ערב בחירות 1977. היה זה אריק שרון בבחינת הסוסי-השחור שליכד את קונפדרציה-המפלגות של הליכוד, אך זה פרש וכוון מפלגת-סרק קיקיונית. עתה נכנס עזר לעובי הקורה, ובמביצע פירסומי מובהק, תוך הסתייעות בידידו משרד "דחף", מכר את "הליכוד" לבוחרים במסע-בחירות נוסח אמריקה. התוצאות הפתיעו רבים, ובתוכם את צמרת "הליכוד", שלא היתה מוכנה לשאת בנטל העיקרי של השלטון בהיעדר מקצוענים ואנשי-ניהול. כמאבק על תיק הבטחון היו לעזר נקודות-קדימות בהשוואה לאריק שרון, וכך מונה עזר לשר-הבטחון ולקיסר-השטחים. לכאורה, אמור היה עזר ווייצמן להצליח בתפקידו זה, שכן ענייני הבטחון היו נהירין לו מקדמת דנא. למעשה, נחל עזר כשלונות חרוצים, שגולת-ההכותרת שלהם התמקדה ב"מיבצע-ליטני" ובמדיניות הרופסת וחסרת היעדים שנינקטה בשטחים. בשני נושאים אלה התגלה עזר כדמות-אילתורית, שכוחה יפה ב"שליפות" חסרות-תיכנון ונעדרות-התמד. אולם המקרה החמור ביותר שאירע לעזר ווייצמן בפרט, ולמדינת ישראל בכלל, נעוץ בהיתפסותו המאגית להיפנוט-"שלום" של סאדאת. אליבא דעזר, הייתה זו ממש "אהבה-מבטראשון". שובבותו, קלילותו וחינו סיעו לו, כביכול, לרקום מסכת יחסים מופלאה עם משיח-השלום, סאדאת, ועם שרי ההגנה המתחלפים של מצרים (גמאסי ועלי). אופייני הדבר לקלילותו – שטחיותו החיננית של ווייצמן, המייחס מישקל-רב ל"כימיה"–האישית, ורואה בה רכיב עתיר-חשיבות, כשעל כף המאזניים נתון